

Het lachende raadsel

Albert Verwey

bron

Albert Verwey, *Het lachende raadsel*. Uitgeverij vh. C.A. Mees, Santpoort 1935.

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/verw008lach01_01/colofon.htm

© 2004 dbnl / erven Albert Verwey

Titelgedicht

Titelgedicht

Ik had de wereld van mijn tijd verlaten
En dwaalde in 't landschap tussen kloof en zon
Toen in me opnieuw het spel van klank en maten,
Het stromen van de inwendige taal begon.

Het lokken van een ziel in kinderogen,
Van een gestorven dromer 't zangrig lied,
En de avondrust, hebben mijn hart bewogen
Nog eens te zien wat wereld ik verliet.

Mijn vrijheid voegde zich naar haar beperking
En vond die schoon. Ik zag me als zulk een kracht
Die grensde en bond. Ik juichte om de versterking
Van 't schijnbaar kleine, tot triomf gebracht.

Heb ik dan 't wereldkluwen nu ontwonden?
O neen. Maar toonde als lachend raadsel aan:
Dat schoonst en vrijst zijn wie het vastst gebonden
De wereldwindingen ten einde gaan.

I Beperkingen

*Mens se ipsum non cognoscit nisi quatenis
Corporis affectionum ideas percipit.*

Tijdens de Avondrust

I

Vriendelijke Ogen

Vriendelijke ogen
Hebben groot vermogen:
Als ik aan hen denk
Schijnt mij hun groeten
Bij elk ontmoeten
Een klein geschenk.

Vriendelijke ogen
Hebben groot vermogen:
Zij zenden vooruit
Als stille boden
Blikken die noden
Tot weerkomst uit.

Vriendelijke ogen
Hebben groot vermogen:
Zij tonen klaar
Wat in 't hart verborgen,
Nog vrij van zorgen,
Goed is en waar.

II**De Droom van Aart van der Leeuw**

Wanneer de hemel vol wordt van gezang
En 't lied op lied het lied te boven stijgen,
Dan zullen alle laagre liedren zwijgen
En is een eind aan onze donkre drang.

Dan plaagt ons langer niet het wreed verlang,
Dat naar een eindloosheid ons hart deed hijgen,
Omdat wij hoopten eindlijk te verkrijgen
Een kracht en vrede zonder overgang.

Gedroomd verblijf waar zielen zielen vinden
En niets verganklijks langer aan ons kleeft,
Hoe kostbaar zijt ge schoon ge niet bestaat.

Het is toch zo dat daar we ons moeizaam winden
Door 't vele schone dat nochtans vergaat,
De droom verschijnt als dat wat waarlijk leeft.

III**Nog eens het Bergland**

Het stijgen en het dalen en het blijven
Op effen vlakke hebben elk hun vreugd.
Ik schaam mij dat het mij niet altijd heugt.
Ik schaam mij dat het leed mij dwong tot schrijven.

En nochtans zeg ik dankbaar: koning Leed,
Hadt gij mij niet op 't eind zo diep vernederd,
Ik stierf zonder de wondren die ik sedert
Uw overwinning eerst volkomen weet.

De Genius

U aan mijn stem te wennen heb ik weinig jaren.
Tussen veel andere is de mijne ook niet zo luid.
Maar aan uw ademhaling zal mijn taal zich paren
Ook zonder dat ik spreek en u haar zin beduid.

Want als zich oor en hart tot saamgezag verbonden,
Zodat het woord het woord volgt of 't niet anders kon, -
Vindt dan een enkele toon de onverschilligste monden,
Zo vormen ze ongewild wat ik in stilte spon.

Zij lenen het hun stem, die 't kloppend hart bekrachtigt.
't Is of een eigen dichterschap in hen ontwaakt.
De Genius van de taal heeft zich hunner bemachtigd,
De Genius die mij drijft en die mij dichter maakt.

Zoals het water vloeit, en valt, en vult de kloven
En windt zich om de rots, en keert, en windt zich weer,
Zodat de klimmer als hij, 't lage hout te boven,
Rondom zich blik en ziet door 't groene lover neer,

Aan alle zijden water speurt: tal van rivieren -
Zo schijnt het hem - maar 't is aldoor dezelfde stroom
Die hier in rechte vaart en ginds in bochtig zwieren
Het land drenkt en weerspiegelt wolk en berg en boom,

Zoals dat water stroomt de taal, door niets weerhou'en,
Maar overal zich voegend, plooiend, dalend heen:
Zij draagt een hemelziel door lagere landouwen
En schijnt veelvoudig, maar is onverbroken één.

De Genius van de taal, in 't Paradijs geboren
Waarheen onze oudste droom ons eerst geluk verlegt,
Hij lachte toen het Paar zijn onschuld had verloren,
Hij lachte toen 't omlaag aan de Arbeid werd verknecht.

Hij wist dat sinds hem God in mensen gaf te wonen
Hij hen geleiden zou naar 't allerlaagste dal,
En dat de vloek die rustte op dochteren en zonen
Een zegen zijn zou, onmiskenbrer dan hun Val.

Hij viel, hij viel, mêe met hun onweerhoudbre dalen
Naar 't graf. Hij viel, maar telkens weer, door hart en mond
Van dat verdoemd geslacht, zong hij in alle talen
De wondren van zijn onverbrekelijk verbond.

Het Verborgen Vuur

Toen was ik jong, nu ben ik oud.
Wat is het onderscheid gering.
De maand valt in hetzelfde seizoen,
Het middaguur is nog als toen,
En ik zit hier, die saamspraak houd
Met hen en met mijn mijmering.

Nog altijd volg ik in de lucht
De wolk, op aard de vaste grond,
En mijn gedachten zijn vandaag
Nog even vast, nog even vaag:
Gewaringen door taal getucht,
Maar elke een onbegrepen vond.

Hoe vreemd dat de gedachten gaan
En spreken zich volkomen uit
En dat hun zin, hoe openbaar,
Toch anders is, en even klaar
Op een ook thans weer onverstaan,
Een nooit ontraadseld weten duidt.

De duizend stemmen om mij heen
Betogen daaglijks hoe ik ben,
En de een zegt zus en de ander zo.
Ik luister, en versta hen nô,
En denk: of ik mijzelf dan ken?
En denk en glimlach: zeker, neen.

En toch deed ik dit wezen kond,
Dit wezen dat ik niet versta.
En het geloof verlaat mij nooit
Dat het zich eindelijk heel ontplooit,
Zodat de vraag: is dit zijn grond?
Wordt beantwoord met een juichend: ja!

Maar 't kan niet zijn. Op 't effen doek
Van uw verbeelding teken ik
De schaduw die dit brandend vuur
Werpt door mijn zichtbare natuur,
Ik dwaas die vuur in schaduw zoek
En eeuwig in een ogenblik.

De beelden die mijn eeuwig licht
Op tijdelijk wisselen verwon,
Die laat ik u en 't is genoeg.
Ik weet dat ik geen schaduw joeg,
Maar ook dat tot geen oog de zon
Zijn onverhulde stralen richt.

De Bliksem

Een loden lucht met in haar kolk het branden
Van gele zwavel schoof van 't oosten op.
De zware val van regendrop na drop
Stoorde tenauwernô de vale landen,

Terwijl een scherp licht de verlaten stranden
Van 't westen schuw bescheen. Een enkle top
Rees boven 't noordelijke duinenslop
En zag de dag in scheemringen verzanden.

Toen schoot de bliksem uit en helde kloven
En velden op in zigzaggende vaart,
Zodat de duisternissen wild verschoven;

En lang en luid kwam 't romlen van de donder
Hem na. Daar aanstonds 't onweer was bedaard,
Stroomde de regen neer, boven en onder.

Eroos

Kussen, zei hij, kussen wilde ik
Ene die mijn mond niet mede
En haar lichaam tegen 't mijne
Vlijde en liet niet af te vleien
Tot wij beide elkaar vergaten,
Beiden, aan elkaar verbonden,
't Kind verwekten van ons beiden.
Want een beeld zweeft voor mijn ogen
En in spiegels, voor en achter,
Weergekaatst, verhonderdvoudigd,
Als lantarens in de nevel
Door de nachtelijke straten,
Licht en beeft het als het vonken
Van geslachten door de tijden,
Eindloos door de tijden dragend
Iets van mij, van mij het beste,
Dat zich mengen zal met velen,
Mij verliezend, mij bewarend,
Totdat nooit en nergens mensen,
Wanen ze ook zichzelf te wezen,
Kunnen zijn die mij niet koestren
In hun lichaam, in hun denken.
Maar waar is de vrouw, de droomster,
Die haar beeld huwt aan het mijne
En mij kust, mij de melaatse!

Jonge Speler

Waarom de oude vormen te verminken
En niet nieuwe bootsen? Jonge speler,
Die uw zang uit eigen diepten put
En uw dromen jaagt op eigen bergen,
Hebt ge nochtans de oude liedvorm lief,
Hang zijn strengheid niet de speelsheid aan,
Die u vrijheid lijkt, maar onmacht is.
Wat de zangers van de voortijd gaven
Moge vast en klaar een weergalm wekken
In de zoetheid van uw tonen, of:
Schep een andre vorm die, wild en vreemd,
Hen verwondert, maar misschien verheugt.

Ik in mijn Jeugd

Ik, in mijn jeugd, sprak als de grootsten spraken,
En vormde mijn gedragen naar hun wet.
Toen hielp mij Keats het schone vers te maken,
Shelley de strofe en Shakespeare het sonnet.

Ik wilde kunstnaar, dichter, minnaar wezen
Als zij en kende als knaap geen schoner droom.
En werd ik boven mijn verdienst geprezen,
Ik boog, ik knielde in stilte, en wist mij vroom.

Dan schreide ik om mijn Zelf, mijn Hart der Harten,
En vroeg de God-in-mij Zijn eigen spraak.
Hij lachte en zei: wie zal de Goden tarten!
Uw eigen spraak, maar eerst uw eigen taak!

Toen heeft hij mij mijn eenige taak gegeven:
De dienaar zijn en zegger van het Leven.

De Wimpel

Over de eeuwen heen groet ik u met vlag en wimpel.
 Zelden hees ik de driekleur, want zelden
 Voelde ik mij één met hen die haar hesen; -
 Maar de wimpel bewaarde ik voor u alleen.
 In de jaren toen Holland en Zeeland een man behoefden,
 Wijs en aanzienlijk, lenig en sterk van geest, betrouwbaar,
 Waakzaam en vol van vonden, persoonlijk belangloos,
 Vonden zij u: niet enkel bekwaam, maar groter
 Dan zij begrepen, en nochtans geneigd het trotse
 Hoofd naar hun kleinheid te nijgen, zijn vlucht te bezwaren
 Met de noodzaak van hun bestaan en als godspraak te aanvaarden
 De onafwendbare kracht van hun enge beperking.
 Want wij maken ons leven niet naar onze aandrift,
 Maar in bond met de machten die ons weerhouden.
 Dit is waarlijke grootheid: niet meteorlijk
 Schieten door 't ruim, een kern en een staart, ongebonden,
 Aanstonds vergaand en verspattend in eindloze ruimten,
 Maar, gebonden aan 't strenge geheel, en wetmatig,
 Toch door zijn macht de wentling meê te bepalen
 Van de gesternten, geschikt in wiskunstge figuren.
 Dat dit gesternte, dit kleine geheel van gewesten,
 Zeventien niet, maar zeven, in 't ruim van Europa,
 Dáár zonder invloed niet, en niet zonder kracht in de wereld,
 Wentelde en wentelen bleef, dankt het deels aan zijn wezen,
 Deels ook aan u. En daarom staat uw gestalte,
 Van u, de vóór vier eeuwen geboorne, nog altijd
 Als op de kim van ons denken, en daarom hijsen
 Wij nu niet enkel het roodwitblauw, de vlag van de natie,

Maar erneven de wimpel, 't oranje, als teken
Van een gemeenschap van man tot man, met u, onze Leider.
En zo groet ik u dan, over de eeuwen heen, met vlag en wimpel,
Met de driekleur, de zelden gehesene, omdat ik zelden
Eén was met hen, die zelf niet één, haar gedachtloos hesen,
Maar ook met de wimpel, 't oranje, het heilig bewaarde
Voor u alleen.

24 April 1933.

De Nieuwe Straat

I

Het groenomrande slingerpad
Dat tussen duin en veld bewoog
Bekoorde niet alleen mijn oog
Maar was een rustig kader, dat

Mijn mijmering hield ingevat
Als ik mij naar het venster boog
Of buitenshuis, vol zoet betoog,
Het grint drukte of op zoden trad.

Maar nu er, rechtgelijnd en breed,
Een straat van klinkers zich verscherpt,
Nu is het of hun koude beet
Mijn zachte denken wreed omsnerpt.

Oog en gedachten keren in
Naar de eigen lijn voor de eigen zin.

2

Zo is het met de wereld ook,
Die roekloos langs een rechte lijn,
Niet vragend naar het mijn en dijn,
Wät prachtig rijpte of schoon ontlook,

De toekomst perst, als strook en strook
Van platte geestdrift, om een plein
Van domheid, eigenbaat en schijn,
Op schoonheid die zich bang verdook.

Er komt een tijd dat weer het hart
Van uw rechtlijnigheid vermoeid,
De waarheid uit haar openwart
Dat iedre pool haar weerpool boeit.

Want in ons leeft, een stille spil,
Wie lijn niet, maar gestalte wil.

3

Ik zit in stilte en vraag naar tijd
Noch tal en lach wat met uw 'volk'.
De ontelbren zijn een natte wolk
Die straks de bliksem openrijt

Die ergens slaapt. Als wijd en zijd
Haar nacht hangt, spuit uit gindse kolk
Een vonk die als een lichte dolk
Het donkere gordijn doorsnijdt.

De wet die ik in woorden berg,
De dreiging die mijn hart behoedt,
De rust waar ik uw kracht mee terg,
Is roerloos in me. Onder mijn voet

Worstlen de volken. Zó zit ik
En wacht de onmijdbare ogenblik.

4

Ik ben niet als de dwaas die denkt
Dat de afgeschoten pijl haar vaart
Behoudt tot ze uit de sfeer van de aard
De verre ster vindt die haar wenkt.

De kracht die haar de schutter schenkt
Is met de weerstand zelf bezwaard
Die haar met omgekeerde baard
Doet dalen als haar richting zwenkt.

Mijn hand houdt in haar éne greep
De voortgang en de weerkeer vast,
Mijn oog aanschouwt geen rechte streep
Waar het geen ronde in ondertast,

Mijn hart vat in éenzelfde strik
De menswil en het lotsbeschik.

5

Het is niet dat ik oud en zwak
Het sterk bedoelen nu misprijs.
Mijn wil werkt nog op de eendre wijs
Als toen mijn jeugd haar grenzen brak.

Ik spande al jong mijn spieren strak
Op zoek naar 't aardse paradijs,
En zijn nu ook mijn haren grijs
Mijn wil is de eendre en kreeg geen krak.

Maar toen als nu was mij de god
Die in ons werkt een wijs genoot.
Hij had door strijd van droom en lot
Door stille stoot en wederstoot

De waarheid van zijn dubbeldrift
Glimlachend in mijn hart gegrift.

6

Gij zoekt uw volk, uw rijk, uw staat.
Wedijvrend zoeken neven u
Andren hetzelfde en elk is schuw
Van elk die zijn beding weerstaat.

Weer andren houden nieuw beraad
En zeggen dat de wereld nú
Verlangt dat volk aan volk zich huw
En geen haar recht te boven gaat.

En 't een is goed en 't andre goed,
Maar wie een volk zoekt, wereldloos,
Een wereld die geen volken voedt,
Beide bestaan een korte poos.

Tot volk naast volk zich wedervindt
In één rijk dat hen samenbindt.

7

Dwazen die in uw eigen land
Uw eigen mensen bant en moordt,
Die met de waanzin van uw woord
De lijnen van uw standen spant,

Dwazen die met uw dom verstand
De stemmen van de besten smooft
En meent dat adeldom behoort
Aan 't mengras dat ge *niet* verbant,

Gij zijt geen volk. Ge zijt een bent
Die volksdom noemt de domme groep
Die 't ware volksdom nog niet kent,
En stijft u in uw kwade roep.

Zaagt ge ooit, hoe star ge uw blik ook richt,
Twee helften tot één heel verdicht?

8

En andre dwazen, die gelooft
Dat een onworteld volk, ontdaan
Van vroomheid die ge smaadt als waan,
Van rechten die ge hun ontroof,

Van vrijheidswil, door u gedooft,
Aan andre volken voor kan gaan.
Dwazen die meent dat uw vermaan
Gehoor vindt bij een denkend hoofd.

Gij die niet als uw buur u scheidt
Van 't eigen volk in warse trant
Van avrechtse uitverkorenheid,
Maar met schoolmeesterlijk verstand

Zijn wezen in een web verstrikt
Dat toekomst heet, maar 't bloed verstikt...

9

Toch zal uw beider storm en dwang,
Duren ze ook niet, niet zonder baat
Verlopen langs de rechte straat
Van uw geestdriftige gevang.

Storm voort, strijd voort, ik zie eerlang
Na wat nu scheidt een beter staat,
Een bond waarin gij ondergaat
En ervaart met verhoogde drang.

Het is omdat ik zeker zie
Dat dit schoon droombeeld meer zal zijn
Dan vuisel voor mijn poëzie
Dat ik zelfs in uw rechte lijn

Iets schoons zie en mij onderschik
Aan 't waanbeeld van uw ogenblik.

10

De Meidoorn bloeit, de Mei begon.
Nu is het meest beminde feest.
Het is er jaar aan jaar geweest,
Het feest van de arbeid. Wie 't verzon

Schonk 't beste wat hij schenken kon
En wie het viert viert allermeeft
De dode schenker en zijn geest,
Ook wie, zo 't heet, hem overwon.

Hem overwon! Hij steelt zijn Dag
En dwingt tot vieren en beveelt
Dat elk de Dief prijst en zijn vlag
En niet de Gever en zijn beeld.

Wat nood! Nu 't Feest steeds verder dringt
Kent elk de naam waar 't hart van zingt.

11

Treur daarom niet, al gaat ge als slaaf
Vernederd in een valse stoet
En nart met nagmaakte groet
Uzelf en elk om huis en haaf,

Om werk en brood. Het hart blijft braaf
Zo 't weet wat rust in 't diepst gemoed:
Wie zijn geloof verliest misdoet,
Is 't heden voos, de droom zij gaaf.

De droom is niet een vreemde luim
Die voor de werkelijkheid verbleekt,
Hij is de weg door groter ruim
Dan 't heden met zijn hoorn bespreekt.

Hij is geen waan, hij is geen gril,
Geen jaarwil, maar een eeuwenwil.

12

Door de eeuwen gaat de bochtige weg,
Nu op, dan neer. Wij zien zijn loop
In vogelvlucht en onze hoop
Vliegt voor en klein schijnt iedere heg

En machtloos klinkt het luid gezeg
En krachtloos blijkt het hard genoep,
Doelloos 't geschacher en gekoep,
Doelloos de kracht van 't lang beleg.

Want zie, gij waart in 't dal, maar daar
Breidt zich de vlakte heerlijk uit.
De volte ontwart, het doel wordt klaar,
Geen wand meer die u in zich sluit.

Het oog dat sloot in stervenssnik
Gaat open met een zoete schrik.

13

Wat heb ik anders dan mijn droom,
Wat anders dan mijn zekerheid.
Hij ligt altijd in 't hart bereid,
Hij is altijd gelijk een stroom

Die schepen draagt, waar stad en boom
In spieglen en die zich verwijdt
Diep, dieper als de oneindigheid, -
Waar in ik zink en toch niet schroom.

Want weet, mijn stroom, ik ben uzelf,
De wereld is uw evenbeeld.
Omlaag, omhoog eindloos gewelf
Waardoor uw rustige golving speelt.

Mijn droom is 't leven, uit en in,
Bezielde geest en zichtbre zin.

14

Nu keer ik tot mijn straat van steen
En alle straten, rechtgestrekt
Door land en geest, zwaar afgedekt
Opdat geen grasspriet er doorheen

Zijn leven met de lucht vereen.
Rechtlijnige straten die u rekt
Van hoek tot hoek, - ach nochtans trekt
U de oude bocht - die zie 'k alleen.

Er is geen rechte lijn: de bocht,
De golf is in haar en verzelt
Haar starre vaart op iedre tocht
En in haar hart bewaart ze 't veld.

Ik ben - zegt ze - oorsprong en begin,
Die alle straten overwin.

Het Kluwen van de Wereld

De wereld is dat deel van het bestaande
Waar zich de sterveling vergist. Hij zoekt
Daarna de kluis van de Eenzame, - en hij vindt?
Een niet verdwaalde. Een man die altijd weet
Dat waar hij is 't heelal zijn middelpunt,
Het hart zijn wijkplaats heeft. Hem komen konden,
Te meer betrouwbaar daar hij speurt noch vraagt,
Van alle streken, en de mensedaden
Zijn voor hem uitgebreid als in een boek.
Maar om hem heen zijn in hun vaste gang
De sterren en seizoenen en hij meet
Aan 't weinige dat blijft al wat vergaat.
Zijn lach is glimlach als een mens van ginds
Hem van de vreemde dwalingen verhaalt
Die hij begaan heeft en zijn glimlach groeit
Als in hun doolhof hij het punt herkent
Waarrond de dwaler ging en dat hij eert
Als 't midden van zijn wereld, van de wereld...
Nauwlijks verstraft zich zijn gelaat, als deze,
De doler, hem zijn ongemeten trots
Onthult, zijn neerzien op de onnoozle zielen -
Zo zegt hij - die zijn wijsheid nog niet delen.
Zijn blik wordt zeldzaam koel en 't stille stortbad
Van zijn spraakloze hoon schijnt, even maar,
Boven dat niets vermoedend hoofd te wenden
In zijn scharnieren, - maar het hangt weer stil:
Het oog ziet zacht, toegevend, en de mond
Zegt enkele woorden, die als droppen vallen

In 't oor van de gekoomne en, nauw bemerkt,
Hun woning zoeken in zijn geest. Maar dan -
Als hij gegaan is - dan vangt in dat brein
Een andre doolhof aan, en 't middelpunt
Zijn juist die woorden. Uitgang is er niet,
Want telkens lokken hem die woorden weer,
Die als een plein van vreemde fabel glanzen
Tussen 't gewirwar. Uitgang is er niet,
Totdat die kranke komt bij de eigen kluis,
Nederig en gebroken, en verhaalt
Nu 't nieuwe dwalen. En dan wijst hem stil
De ziener, die nu groot schijnt en niet lacht,
Eerst naar de sterren en dan naar het hart
En leert hem 't kluwen van de wereld zien.

II Bij de Dood van een Vriend

*Nihil certo scimus bonum esse nisi id quod ad
intelligendum revera conducit.*

De Boodschap

1

Tot de Gestorvene

Nu zijt ge vrij. Vrij van het storende Andre,
Vrij van uzelf. Nu ziet uw geest de waarheid
Van Zelf en Wereld en lijdt langer niet,
Als mee-gevangne in 't zelf-geweven web,
De nood van de beperking, noch de logen
Van plaats en tijd, noch het gezichtsbedrog
Van de lichaamlijke zintuiglijkheid.
Ik bid u, als ge in de allerhoogste sfeer
Spinoza vindt, dat ge hem groet en zegt:
Uw vriend, mijn vriend, die nog op aarde woont,
Roept daaglijks om uw sterkende invloed: red hem
Van de betrekkelijkheid, vervul zijn vreugde
Van zien en denken, geef hem kracht de velen
Die ginds nog strijden, te doordringen van
Uw hemelse beschouwing. Maak hemzelf
Helzichtig, in zover 't zijn stof gedooft.
Als gij dat vraagt en hij uw beê verhoort,
Hoef ik niet al te ver achter u beê
Te leven, en ik vind u als ik sterf.

2

Het Antwoord

Ik heb die vrijheid niet gewild. Ik wenste
Een god te zijn en wist van geen bestaan
Buiten het mijne. 't Andre was alleen
De chaos, 't niet doordrongne door mijn licht.
Ik woon niet in een hoogre sfeer, maar laagre,
Schimmig en bloedloos. Wat van mij verbleef
In 't zonlicht op uw bloeiende aarde, is 't werk
Van woord en daden, onverganklijke
Dragers van mijn gestalte, die de laatren
Vereren, die de vorm geeft aan hun geest,
Binding aan al 't verdeelde. Ik had de wereld
Lief als de stof waarin ik werkte, ik voelde
Mij geen gevangne, wist van nood noch logen,
Kende geen waarheid dan die 't zintuig zag.
De wereld zal als ik zijn. Als ik gans
Ontlichaamd, zielloos zwerf door de ongemeten
Afgronden van 't heelal, weet ik uw aarde
De mijne: ik ben haar: al wie haar bewonen
Zijn van mijn afkomst en ik lach en heers.

3

Het Weerwoord

Gij spreekt nog als een mens, niet min dan ik.
Of ik u een bevrijde geest noem, gij
Een ledige en bloedeloze schim, - wij spreken
In mensebeelden en het ene is waar
Als 't andre. Zijt ge een geest, dan is uw sfeer
Een hoogre, - een schim, een laagre. Laat ons niet
De werkelijkheid verduistren waar ge zelf
Een woord voor vindt. Ge spraakt toch van Gestalte.
Wat is zij anders dan uw geest, bevrijd
Van de betrekkelijkheid, niet meer te deren
Door menselijke beperking, en aanbeden
Door hen die haar vereren. Wie haar schouwen,
Schouwen niet haar alleen, zien haar niet eenzaam.
Tussen veel andre gaat ze, van wie elke
De wereld uitdrukt en de wereld is.
De schimmen strijden in hun poel, de zaalgen
Zijn onaantastbaar, en wij denken hen
Op groene vloeren in bemind verkeer:
Vele gestalten in eenzelfde licht.

4

Het Besluit

Toen ik op aarde woonde wenste ik niet
Zulke gemeenschap, maar ik zie nu wel:
Als nog in leven hebt ge iets op ons voor.
Gij mensen dwingt ons zaalgen zó te zijn
Als gij ons zien wilt. In mijn geestenrol
Voel ik dan ook een lichtheid, die mij noopt
Hoger te stijgen en mij van uw aarde
Te ontdoen. Ik weet ook, nu ik mij bezin,
Dat mij die drang niet vreemd is. Met uw drijven
Ben ik al half verzoend. Gij noemde toch
Spinoza? Veel gestalte had hij nooit,
Maar mijn herinring zegt me dat hij hoeder
Van 't licht genoemd werd, ginds - misschien ook hier?
Als dit zo is begrijp ik waar uw bede
Op doelt: ge zocht altijd met het natuurlijk
Het geestlijk licht, en de gestalte alleen
Weifelend tussen beide. Ja, ik ga.
Als gij nu opziet ziet ge ons naast elkaar
En weet dan dat uw roepen werd verhoord.

Liederen van Laatste Verstaan

I

Zeegezing

Uw zacht gezang - het kwam zo vaak
Nadat uw storm zich had gelegd.
Wat ik als doelloos schomlen laak
Was uw geluk - en mij ontzegd?

Of was er ebbe en zwakheid in
En uw geluid de weergalm maar
Van wat ge in 't juichende begin
Hebt uitgeroepen vast en klaar?

Dat nog ik in die tweestrijd hang
En met een schelp mijn oor bevreê
Bewijst wel dat ik uw gezang
Grondloos beminnen moet, mijn zee.

II

De Stem

Vergeving, o vergeving! krijt
De stem die niets meer is als stem.
Ik zoek u, ik ontbeer u zo
En de echo enkel antwoordt mij.

Wat is er tussen mij en u
Dan wat gij zwijgt en wat ik roep:
De schuld van 't nooit genoeg verstaan,
Die klaagt en zwijgt, die zwijgt en klaagt,

In 't holle graf, door 't hol gewelf
Van lege heemlen zonder hoop.
En dan een beving door 't heelal
Alsof ge nochtans hadt gehoord.

III

Op Maten

Wij die op maten als op golven schrijden,
Gedragen door dat open wieglend web,
Wij hebben onder ons de woelge tijden
En boven ons een storend wiekgeklep.

Wij kunnen niet op lichte vleugels glijden
En tussen wolk en straal met klauw en neb
De donkre geesten in hun vlucht bestrijden
Of stijgen waar een lichter volk zich rep.

Wij kunnen enkel zorglijke aandacht wijden
Aan 't mazenweefsel dat ons veilig draagt,
En zingend reizen, godlijke gevrijden,
Naar de Voltooiing, waar ons hart om vraagt.

IV

Lokroep

Uit de onzekerheid van doen en denken,
Uit de strijd,
Uit de vage en onverklaarbare wenken
Van de tijd,

Roep ik u naar de verborgen bronnen
Van 't geluid,
Zeker dat het hart daar de onbegonnen
Zin beduidt.

Daar is klaarheid die wij daadlijk weten,
Daar is kracht.
En geen beeld dat zich met beeld wil meten
Heeft daar macht.

V**Venus en Eneas**

Steeg toch niet Anadyómene
Uit de zee?
Uit het schuim geboren
Kwam ze 't licht behoren

En het was háar zoon die Troje vlood,
Dido's dood
Werkte en stedegronding
Aan de Tibermonding,

Zodat nadien nooit het voorbeeld dooft:
Zwaard dat klooft,
Bouw van wereldrijken,
Stroom van bloed en lijken.

VI Muren en Graven

Ik sta verwonderd om het ware beeld.
Ik weet: Amfions lier deed Thebe rijzen,
Jericho's muren vielen voor de wijzen
Door 't godlijk volk op de bazuin gespeeld.

Zo hebben onze liedren ook de stenen
Bewogen: staat uw stad niet sterk en hoog
Naast mijne? en puinbrok en gestorte boog
Schoort nog een zuil in 't dreigende overlenen.

En liggen aanstonds niet in graf naast graf
Wij beiden, en vernemen in ons duister
De stille stem van éenzelfde gefluister,
Wendende onze aandacht van 't verscheidene af?

VII Gevonden

Heb ik gevonden wat ik niet kon vinden:
De zeebries samen met de zoele winden,
De zang die u en mij voorgoed vereent,
De golf waaraan uw lichaam lijnen leent?

Toen ik mijn afscheid van u nam, bevingen
Bij ieder laatste woord mij aarzelingen:
Het vreemde weten van een dieper bond
Waarvoor ik in dat uur geen woorden vond.

Nu is het stil omdat ge zijt gestorven
En in die stilte heb ik het verworven:
Het denken, en het horen, en het zien
Van u geheel, en 't zeggen bovendien.

VIII

Twee en Een

Laat het zo zijn: door alle tijden strijden
Wij met elkaar.
U zullen de enen ginds een altaar wijden,
Mij de andren daar.

Maar als de rook weerszijdig opwaarts wiegelt,
Rein en alleen,
Worden twee zuilen, door één blauw bespiegeld,
Onscheidbaar één.

Dan zenden twee verbondene gelaten
Eén straal op de aard,
En huivrend vraagt het volk in stad en staten
Wat hun weervaart.

IX

Mijn Koning

Toch kan ik zo niet einden, want
Ik zie u anders dan mijzelf.
Wie trok er ooit zo klare lijn
Om zich als gij, wie wist zich zo

Van andren aftegrenzen? Wie
Verleende al zijn gebaren zulk
Een nadruk? al zijn woorden zulk
Een glans? Wie wist zijn vorm

Zo inteprenten in een jong
Geslacht? Ik buig mij als ik dit
Bedenk. Vol eerbied fluister ik:
Mijn koning! en ik zwijg en ga.

X

Het Andre

Ik ben een Vriend. Ik nam voor mij
Als het mij toegemeten deel
Al wat ik liefhad. Niemand kan
Mij dat ontnemen.

Ik leef in 't Andre en 't Andre in mij.
Ik ben niet in omsloten lijn.
Niet één leeft die mij kennen kan
Zonder het Andre.

Ik buig me en richt mij dan weer op.
Ik weet dat een gezaamheid blijft.
Geen God, geen Wereld, of in mij
Werden zij Andre.

XI

Orfeus

Grijze dagen! en begraven
Heb ik hem die in mijn hart leeft.
Vraag ik of er vreugde of smart leeft?
Alles rust in veilge haven.

Zon zal straks de wolken delen
En wat donker ligt zal uitgaan.
Moge een Orfeus maar de luit slaan
En niet omzien bij zijn spelen.

Geen begeren roept de doden
Maar de zang die in zichzelf rust.
Elk die in mijn harts gewelf rust
Zal het lied niet vruchtloos noden.

XII

Het Lichtfeest

Zing dan, zang, en roep hem
Luid naar 't aardefeest.
Wij zijn tal van dagen
In 't licht en saamgeweest.

Wij zullen tal van dagen
Saamzijn in het licht,
Of ook mijn lijf als 't zijne
Zijn arbeid heeft verricht.

Ook als mijn lijf als 't zijne
Onder de zoden rust,
Roept ons de zang naar 't feestlicht,
Dat nooit wordt uitgeblust.

George's Laatste Bezoek aan Bingen

Toen ge nu klaar stondt om u aan het stralende meer in het zuiden
't Graf te naasten, kwaamt ge nog eens waar de Rijn de Nahe
Met zich neemt naar zee. Ge gingt naar het huis van uw ouders,
Maar nog dwalend sloegt ge uw ogen op naar de bergen,
Waar dat zuilige tempeltje rees met de simpele kroonlijst,
Blank in het blauw. Uw lippen bewogen, maar bitter was 't fluistren:
Hellas... Neen, niet reikte ge de armen als eens voor jaren,
Toen wij beiden daar traden en 't woord van verlangende liefde
Trilde in mijn oor. Hoe leeg was de stad nu en 't huis en de wereld!
Waar was het Hellas dat ge eens gedroomd hadt te stichten in Duitsland?
Ondergegaan in de diep verborgne, de toekomst van eeuwen.
Toch niet dood. In uw hart lag het veilig begraven. Maar delen
Deedt ge niet, zoudt ge nooit doen de waan van 't gepeupel, dat Goethe
Huldigde en u nu ook, om het kleine, maar nooit om het grote.
Bitter uw lach toen ge intraadt in 't hoekige huis, om nog eenmaal
Troostend de kranke te zien, bemoedgend verwanten te groeten,
Die ge verliet voor altijd. Hoe sterk en opbeurend verscheent ge.
Hoe vertrouwenwekkend en zeker, met lachend Tot Weerziens!,
Liet ge hen toen ge weer gingt. Maar gij schudde het stof van uw zolen,
Vastbesloten uw lijf niet te laten in 't land van uw vaadren,
Maar voor éens te voldoen aan uw droom van volkomen vrijheid.
Slechts met een enkele jongere saam, die u diende en verzorgde,
Kwaamt ge in het huisje aan het meer. Ge zaagt uit uw kamer de toppen
Kouder worden van sneeuw. Ge hieldt op een afstand de vrienden,
Hoe ze u ook baden. Ge stierft en uw graf werd besteld op het kleine
Kerkhof van Minusio, dicht aan het stralende water.

III Triomfen

Unaquaeque cujusque corporis vel rei singularis actu existentis idea Dei aeternam et infinitam essentiam necessario involvit.

Joden

Een jonge jood, van die in dorpen leuren
Met de inhoud van hun zware vracht. Ik zie
Op 't vol station hem de oude koffer beuren:
Iets edels treft me in zijn fyzionomie.

Zijn andere arm drukt een verweerde band
Waarin een bundel los-verschoven bladen.
Ik denk aan orders. Maar een slanke hand
Sloeg ze op. Hij leest. Ik tracht de druk te raden

En wandel langs hem. 't Is hebreeuws. Bedoven
In aandacht merkt hij niet dat achter hem
't Gordijn van 't wachtlokaal werd weggeschoven -
Een oude jood staat naast hem en zijn stem

Wekt hem tot antwoord. Zie daar nu die twee:
Egypteland is 't woord dat ik hoor noemen.
O ballingen, zo fier, toch zo gedwee,
Wie kan als gij op geestesadel roemen.

Ik gedenk hen

Hoeveel doden zijn er die bijna niets zijn.
 Zij waren zo weinig in 't leven, toch hadden ze als andren
 Ouders, een vrouw en kindren, - vrienden, verwanten, -
 Spraken en deden, gebruikten de zon en de aarde,
 En hun graf is niet kleiner dan dat van hun naasten.
 Ik gedenk hen somtijds - als een blad van een boom, als een van de vele:
 Het hing in het licht, en het dorde, en het woei naar omlaag en
 Beroerde in 't voorbijgaan mijn voet voor de greppel het opving -
 Maar ik gedenk hen.

Flakkerde 't licht in hun ogen maar bevend, praatten
 IJdele woorden hun monden, verrichtten hun handen
 Zinloze daden, -
 Nochtans scheid ik hen niet van mijzelf, en niet van de grootsten.
 Ik heb hen gezien en beleefd, heb hen opgenomen
 In 't beeld van mijn wereld, en nu zij stierven
 Leven zij voort in de duizendvormige
 Stroom van gedachten die door mij zich uitstort,
 Want ik gedenk hen.

Waren ze zelfs niet mensen, maar dieren, planten,
 Stenen of zand van 't strand, ik bleef hen dragen, -
 Meê met de sterren, dat stralende web van onsterflijke doden,
 Allen gevangen in 't web van mijn geest, die, levend,
 Alles wat is in de ban van mijn kloppende hart vangt -
 Want ik gedenk hen.

Altijd het Eerste

'Rustloze jagers van dromen en vlinders,
Verzen-zoekende vindere,
Maakt het wat uit,
Of ge na 't vatten van duizend gezangen
Nu nog het duizend en eerste zult vangen
In uw geluid?'

Waren het duizend? Ons, als de drang ons beheerste,
Viel het tellen nooit licht.
Wij zochten altijd het veerste en teerste,
Altijd het eerste,
Altijd het nooit nog gevonden gedicht.

De Weg

Buiten de wegen is een weg,
Men weet dat men hem vaak beging,
Maar zoeken baat, noch overleg,
Noch navraag, noch herinnering.

Totdat men plotsling ergens staat
En hem begaat en hem herkent:
Het landschap in zijn oude staat,
Een bocht waarin het uitzicht endt.

En toch zo nieuw. Een ander licht
Doorschijnt het loof bij elk bezoek,
Elk wandlaar heeft een nieuw gezicht,
Verlokkend roept om iedre hoek

Een vreemde klank van stem en lach.
Vertellen zal ik nu heel niet
Van al wat ik er hoorde en zag -
Ik deed het in zo menig lied -

Maar wil nu enkel zeggen wat,
Als men daar is, men altijd wou.
Het is - o dwaas verlangen! - dat
Deze éne weg nooit eindigen zou.

Want dit alleen - het gaan daar - is
Geluk. Zolang men er verblijft
Voelt men zich sterk, kent geen gemis
En niets dat her- en derwaarts drijft.

Mocht het zo zijn! En nochtans, neen!
Want als daarna - hoe lange poos -
Geen teken van mijn weg verscheen
En ik ging zwak en hulpeloos,

Dan wist ik toch dat onvermoed
Hervinden zoeter dan genot,
En vreugde die het leed vergoedt
Beter is dan een leedloos lot.

Het Speeltuig

Vreemde speler, die mij hebt gebonden
Aan een omloop buiten mijn verstand,
Zodat telkens weer, na veel of weinig ronden,
Al mijn toetsen openliggen voor uw hand,

Buiten u kan geen akkoord verluiden,
Geen akkoord verluidt of 't is alleen
Als een regelrecht vervolg te duiden
Van het voorge en met alle andren één.

Machtloos ben ik, niet alleen tot spreken,
Maar tot schikken, reeglen naar mijn gril.
Nooit kan ik de levenslange rede breken
Die gij eens begonst door mij en voortzet naar uw wil.

Onverbidbre! ik dacht u soms te ontkomen,
Vrij te zijn, naar menselijke lust
Her en der te gaan, in doelloos dromen
Te genieten van mijn rust.

Maar ik dwaas, terwijl ik zocht en dwaalde,
En vergeefs, met telkens minder kracht,
Hoopte dat ik zelf mijn spieren staalde,
En onttrok ze uw overmacht,

Kwam uw drift die me als uw snaartuig spande
En een kreet ontging me op 't onvoorzienst,
Daar nog eens uw geest mij overmande, en bande
In uw dienst.

Devotio Moderna

Verheven waren ook die stille vromen
Die bij hun arbeid aan getouw of boek,
Bij landwerk, of bij kranken op bezoek,
Trachtten hun Voorbeeld naderbij te komen.

Zij leerden daaglijks driften te betomen
En raagden 't stof uit iedre donkre hoek,
En nooit werd van hun lippen klacht of vloek
Om 't onvermijdelijke leed vernomen.

Maar door die scholing groeide in hen de kracht
Om na het kleinste 't grootre te beginnen.
Hun nietige vonk werd aanstonds tot een vuur,

Van huis naar huis, van stad naar stad gebracht.
Toen was 't geen kunst de Wereld te verwinnen
Die straalde als nieuw-geborene Natuur.

In het Uur van de Wending

I

Op een Duintop

Was er ooit een tijd waarin 't verleden
 Zó vreemd-ver was weggezonden? -
 Toekomst-adem speur ik.
 Toen ik wakker lag vannacht - de stilte
 Scheen mij stiller dan gewoonlijk -
 Stopte 't tikken van de klok één even,
 Om zijn gang dan krachtger te hernemen.
 't Was of het heelal zelf plotsling poosde
 En dan voortging, vaster, doelbewuster.
 Op een hoogste duintop sta ik, landen achter,
 Vóór mij uit de zee, wier waatren
 Van geen grenzen weten, oovral overvloeien
 In elkander en in bond met wolken
 Rondom de aarde, de rivieren zenden,
 Die niet delen, die verenigen.
 Mensen enkel maakten domme grenzen,
 Die niet deugen, die niet duren.
 Maar ik zie van oost naar west, van noord naar zuiden,
 Alle volken in eenzelfde woeling.
 Schijnbaar elk voor zich, maar in hun maatslag,
 Zonder dat zij 't weten, is de golf gekomen
 Die hen meesleurt, de ene ontombre golfslag
 Die hen éénmaakt.
 Al hun dwaze liefde voor 't verleden
 Kan niet baten.

Want de tijd is om, 't heelal zelf wierp zich
Om, en de aarde, als door een zweep geknepen,
Voelt een siddring door haar oude leden,
Voelt, gelijk een paard, het bit, de teugel
Van haar éne rijder, de bewuste
Nieuwe geest van de toekomstige tijden.
Spreken doe ik nu in naakte beelden,
Niet verbloemend, maar de zin omkledend
Als met gladde spieren die de saamhang
Duidlijk tonen.
Want de waarheid is nu zo: de volken
Mommen zich voor 't laatst in schone waanzin
Van hun roemzucht, wieglen zich in dromen
Van vergane grootheid, maar ik hoorde
't Schokken van de klok van 't lot, en de omkeer,
En ik zie dat zij verloren drijven
In de stroom die allen éénmaakt,
Allen kindren van mijn Zee.

II

Bolletuinen

Het groene veld ving aan te kleuren.
De bloemen groeiden vol en groot.
Toen hing de lucht gekruid met geuren
En verste nevel room en rood.

Dan zag men oovral nijvre handen
De kelken plukken van hun steel,
Storten op bermen volle manden
Van bont en paars, van rood en geel.

En aanstonds op een heldre morgen
Lagen de velden vlak en groen,
En onder hen in 't zand verborgen
De bollen voor een nieuw seizoen.

III

Spelevaren

De monsters zwemmen onder 't water
En hebben elk hun eigen doel -
Toch valt de golf met zacht geklater
Op 't schelpig strand in speels gespoel.

De zon verzilvert iedre rimpel
En spiegelt kleur in iedre drop,
De ronde bark draagt zeil en wimpel
De lange deining af en op.

En 't vaarvolk onder witte tenten
Op kussens tot zijn zacht gemak
Beschouwt bij schal van instrumenten
Het breekbaar glazen oppervlak.

IV

Dijkbreuk

De stroom stuwt aan, weerhouden door de dijken.
Hun zacht geweld
Zal voor zijn machtige aandrang niet bezwijken,
Hoe 't water kwelt.

Maar 't perst en gromt en graaft zich eigen wegen
En holt die uit.
Daar zijpt het door, daar heeft het lucht gekregen
En fluit en spuit.

Noch mat noch zak noch graafwerk kan meer helpen:
De stroom, nu heer,
Slaat bres op bres en, langer niet te stelpen,
Stort hij zich neer.

V Horeb

Zal ik, nu de lasten
Die ikzelf verzwaarde
Van mijn schouders gleden,
Klagend ernaar tasten?
Waarlijk, andre waarde
Kan mijn kracht bevreden.

Licht slechts kan men stijgen
Tot op hoogste bergen,
Tot in ijlste luchten, -
Openst uitzicht krijgen
En van de einders vergen
Dat ze ons verst ontvluchten.

Moge er vuur en donder
Als om Horebs wanden
Wolken slaan tot rafels,
Mozes steeg en vond er -
En droeg in zijn handen
Neer - de Stenen Tafels.

Dubbel Verweer

I

Gij acht het weinig
Dat ik mij stil
Van wens en wil
En weelde reinig.

Kon ik het meer! -
Zodat ik zuiver
Als zonder huiver
Een spieglen meer,

De hemel kaatste,
De hemel dronk,
En mij ten laatste
Aan 't licht verschonk.

II

Dat schone woorden,
Dat fier gebaar
Mij diep bekoorden,
Ken ik als waar.

Als bloemen wiegend
Aan edel lis,
Mij niet bedriegend
Door glad vernis,

Wist ik hun pralen
Innig gebonden
Aan warme stralen
En donkre gronden.

Het Lied van Elk

'k Heb nooit iets zó bemind
Als te zijn die ik ben.
Niet dat ik zus ben of zo,
Maar alleen dat ik me ken
Als mezelf: dit stil bevind,
Dit schijnbaar broze stro
Is de boot die me veilig draagt
Over kolk en val
Van 't afgrondig heelal
En die niemand mij ontjaagt.

Daarin alleen heb ik
Genoot noch heer.
Elk ander van u mag zijn
Die hij is: hij is mij niet meer
Dan ik hem: geen ogenblik
Begeer ik zijn lot en de lijn
Van zijn loop. Voor immer voldaan
Ben ik mijzelf
En mijn eigen gewelf
Is de hemel met zon en maan.

Maar juist daar dit zo is
En ik dit weet,
Hunker ik zo naar u,
Andren die naast mij treedt.
In mijn gevangenis
Berg ik mij niet schuw.
Hoe ik de tralies ruk,
Uitzie en speur
Of door een scheur
Van de uwe mij 't zien geluk!

Ach, en ook gij verlangt
Naar mij? Er moet
Dan een wonder bestaan, een weg
Waarlangs uw voet, mijn voet
Gaan kan, en ons omvangt
Zoete gemeenschap. Zeg,
Samen vinden wij dan,
Enkel en bei,
Gevangen en vrij,
Dat wat niet kan toch kan.

De Bekoring

Vergeef mij, wereld, dat ik uw bekoring
Niet inniger en veelvuldiger bezong,
Ik die toch dagelijks bad - en vond verhoring
Bij u - om vreugde die uw leed bedwong.

Ik heb mijn lichaam altijd zeer genoten,
Al mijn vijf zinnen waakten dag en nacht,
Daar zelfs mijn slaap genietingen doorgloden,
In droom doorvoeld en 's morgens overdacht.

Met plant en dier was ik altoos gemeenzaam,
Mij gelijk hen doortrokken warmte en licht,
Zij gelijk ik in diepste wezen eenzaam
Zochten elkaar en volgden drift en plicht.

Ik had geen deernis met hun doffer wezen,
Want aan hun felheid kende ik een natuur,
Die eigen doel wist en met uitgelezen
Instinkt de weg vond voor 't inwendig vuur.

Hun wildheid, lenigheid, onfeilbre volgen
Van de eigen aard, en 't waarschuwend gevoel
Dat hen in diepere aandacht hield verzwolgen
Dan mensen 't labyrinthig denkgewoel,

Prees ik als schoon en wist wel hoe gevaarlijk
De gift was die ik meer dan zij verkreeg:
Dat fijn begripenweefsel waar ik zwaarlijk
Langs zelf gesponnen treden aan ontsteeg.

Hoe goed verstond ik wat die dichter meende
Die zei: Tracht een schoon dier te zijn. Want hij
Die met dit dier zijn menselijkheid vereende
Is in zijn soort eerst schoon en sterk als zij.

Het denken plaagt ons als 't in zijn gevlechten
Ons leven doet. Wij zoeken aan de spraak
Door kunst van klank bekoringen te hechten
Die ik bemin, en die ik toch verzaak.

Zelfs de muziek is een ontledigd spinsel
Dat aan de tover van de zichtbre groei
Te kort moet doen, omdat zijn diepst beginsel
Bloei van natuur omzet tot geestesbloei.

Toch bloei. En is dit zo, dan is 't niet enkel
Het stralend kunstwerk dat de zin verbaast,
Kristal dat ik met kunstige dauw besprenkel,
Maar ook een bloem waar ware dauw om waast.

Zoete bekoring die het hart doet kloppen
Doordringt de geest en stort in 't zingend werk
Haar adem uit in glinsterende droppen
Van tranen, die ik aan mijn oog bemerk.

De warmte van het bloed wordt stem, en even
Als kleur en geur en gloed in dier en vrucht
Trilt in gedichten 't schoon bekorend leven,
Zichtbaar geworden uit een mensezucht.

Is dit dan geest, die wij als denken eren?
Veel groter waarde ligt in dit bereik.
Geest schijnt een nieuw gelaat ons toe te keren:
Verbeelding is zijn naam, 't zichtbre zijn rijk.

Zie, hij is 't schone Dier, de Vorst van de aarde,
De Mens die alle dingen tot zich neemt.
Hij schiep elk ding, hij is 't die openbaarde
In zang en woord wat naar 't onzegbre zweemt.

Wat is zijn Droom? 't Heelal, 't door hem gemaakte.
Wat is de Kunst? Afbeeldsel van zijn droom.
Iedere bekoring die het zintuig smaakte
Is siddding van de ons ingeschapen stroom.

Van 't eigen bloed de glinsterende droppen
Spieglen als wereld wat het mensdier ziet,
En al 't aanschouwde is niets als zichtbre toppen
Van 't mensen ingeboren droomgebied.

Zoete bekoringen waarmee de wereld
Mij eenmaal raakte, komt nu allen weer.
Ik wil nog eenmaal zien hoe in u perelt
Mijn eigen bloed waartoe ik wederkeer.

Als ik dan aanstonds, in mijzelf verscholen,
U laat, dan weet ik dat ik in u blijf.
Mensen als ik ben doen hun hartbloed dolen
Door u, en gij blijft na, mijn waarlijk Lijf.

Gij zult het lichaam zijn dat niet zal sterven,
't Lichaamlijk, het zintuigelijk Heelal,
En nooit zult gij de levende ogen derven
Die lachen om uw schijnbare verval.